

Pensionssystemet felkonstruerat – hög tid för väljarrevolt

”Vi har fortfarande ett djupt orättvist pensionssystem, som permanentar samhälleliga orättvisor in i döden”, skriver Gudrun Schyman (Fi), som skulle välkomna en väljarrevolt för att sätta stoppa för sveket.

Gudrun Schyman i FemPers nyheter 21-05-31

”Vi borde känna skräck inför de usla pensionerna och göra det till en stor valfråga”, skriver **Johan Croneman** i en [krönika i DN den 25 maj](#). Detta efter att han lyssnat på en ”erbarmlig” debatt mellan S och M i Agenda, med en politisk budgivning som inte gjorde någon klokare. Han avslutar krönikan med att fråga om det inte är dags för en väljarrevolt. Det vore mer än välkommet!

Sanningen är ju att den här frågan borde ha varit på den politiska dagordningen för länge sedan. Fakta finns det gott om.

För ett par år sedan visade EU:s statistikbyrå Eurostat att 335 000 svenska pensionärer levde under EU:s fattigdomsgräns och att nästan var femte svensk pensionär riskerade fattigdom. På fem år hade andelen svenska fattigpensionärer ökat från 10 till 18 procent. De som får klara sig på 9 000 i månaden, efter skatt, vet att det knappt räcker till mat och hyra och att det inte är möjligt att lägga undan till oförutsedda utgifter. Går glasögonen sönder eller ramlar en tand ur så är det socialbyrån och behovsprövat ekonomiskt bistånd som gäller.

För några år sedan kom Katalys med rapporten [Pensions sveket](#), författad av utredaren **Elisabeth Lindberg**. Där kunde man läsa att pensionssystemet inte håller vad dess skapare lovade i mitten av 1990-talet – att systemet skulle leverera bra pensioner inom ramen för finansiell stabilitet. I stället blev det så här:

- Låga pensioner som i värsta fall leder till fattigdom på äldre dagar.

- En omfördelning av pensionskapital från lågutbildade arbetare, deltidsarbetande, långtidssjukskrivna och utrikes födda, till andra.
- De som i stället gynnas är högutbildade som lever längre och har arbeten där yrkeslivet lätt kan förlängas in i 70-årsåldern.

Den här situationen gäller alla men drabbar kvinnor hårdast. Kvinnors löner är betydligt lägre än mäns. Kvinnokodade verksamheter lönesätts lägre än manskodade. Det är skillnad mellan vården och verkstaden, mellan Ica och it, mellan socionomen och ekonomen. Kvinnor arbetar också oftare deltid, ibland för att hinna med det obetalda vård- och omsorgsarbetet men ofta är det bara deltid som erbjuds av arbetsgivaren.

Problemet med det nuvarande pensionssystemet är att det brutalt permanentar alla de köns- och klassbundna orättvisor som fortfarande finns i vårt samhälle.

Löneskillnaden, uttryckt i genomsnittslön och uppräknat till heltid, ger kvinnor sammantaget ett minus på 2,1 miljoner kronor i livsinkomst. Ser vi till den faktiska inkomsten, med deltider, blir det minus 3,6 miljoner kronor. Och detta sätter sig i alla socialförsäkringssystem – sjukkassan, a-kassan, föräldraförsäkringen och i slutändan i pensionen.

Dagens pensionssystem bygger på att det endast är lönearbete som ska avgöra storleken på pensionen. Du ska jobba utan avbrott i 40 år. Du ska börja jobba vid 25 år, ha fast jobb med bra lön och tjänstepension. Du ska inte ta ledigt, inte bli sjuk, inte ta hand om barn eller åldrande föräldrar, och så vidare, under de 40 åren för då sjunker pensionen.

Problemet med det nuvarande pensionssystemet är att det brutalt permanentar alla de köns- och klassbundna orättvisor som fortfarande finns i vårt samhälle. De partier som står bakom systemet var inte ovetande om de här konsekvenserna, då, i mitten på 90-talet, när uppgörelsen gjordes. De

mötte bland annat kritiken med argumentet att nu får ju kvinnor ett bra verktyg för att strida för högre löner eftersom de annars får så låga pensioner!

De små förbättringsförslag för pensionärerna som vi hittills fått har inte ändrat på systemet.

Det är en pinsam argumentation som numera brukar föras fram i termer av att kvinnor själva måste göra smartare livsval, att kvinnor måste bli bättre på att löneförhandla och att kvinnor måste förstå värdet av att göra karriär. Det är att förvandla strukturella problem på arbetsmarknaden och i ett felkonstruerat pensionssystem till individuella tillkortakommanden som ska lösas genom pepp-talks vid köksbordet.

Pensionssystemet ska ge ekonomisk trygghet på ålderdomen, även för oss som inte fick drömjobbet och drömlönen förrän vid fyllda 40, även om vi blev ensamstående mammor när barnen var små, även om vi blev arbetslösa en period i livet och även när drömjobbet aldrig hade drömlönen men vi valde att vara kvar i alla fall.

Konstruktionen med en pensionsarbetsgrupp där alla politiska riksdagspartier utom Vänsterpartiet och SD ingår och där inga ändringar får göras med mindre än att alla är överens, är en demokratisk katastrof. Konsekvensen blir att frågan inte kan diskuteras i öppen debatt. De små förbättringsförslag för pensionärerna som vi hittills fått har inte ändrat på systemet.

Vi har fortfarande ett djupt orättvist pensionssystem, som permanentar samhälleliga orättvisor in i döden. När de politiska partierna uppenbarligen sätter den egna tryggheten före pensionärernas är det verkligen dags för en väljarrevolt: Heja Croneman!

Gudrun Schyman är frilansfeminist, ledamot i Simrishamns kommunfullmäktige för Feministiskt initiativ, och återkommande krönikör i Fempers nyheter.